

Flinkkilä o.fl. gegn Finnlandi

Dómur frá 6. apríl 2010

Mál nr. 25576/04

7. gr. Engin refsing án laga

10. gr. Tjáningarfrelsi

Einkalífsvernd. Opinber persóna. Fjölmíðlar. Skýrleiki refsheimilda.

1. Málsatvik

Kærendur eru fjórir finnskir ríkisborgarar, tveir ritstjórar tímaritsins Seura og aðstoðarritstjóri þess auk blaðamanns á tímaritinu Nykyposti. Snemma árs 1997 birtust í tímaritunum greinar um ríkissáttasemjara Finnlands, A, sem vörðudu tilvik sem átti sér stað á og við heimili hans í lok árs 1996. Þá hafði hann komið heim til sín síðla kvölds í fylgd konunnar B en þar var fyrir eiginkona A. Upphófst rifrildi og átök milli hjónanna sem stigmagnaðist og færðust út af heimilinu. Börn hjónanna blönduðust inn í átökin sem lauk eftir að lögregla hafði verið kvödd á staðinn. Í kjölfarið var gefin út ákæra á hendur A og B og var A dæmdur í fjögurra mánaða skilorðsbundið fangelsi fyrir mótspyrnu við handtöku og B var dæmd til greiðslu sektar. A var jafnframt vikið úr embætti ríkissáttasemjara. Um mitt ár 1998 staðfesti áfrýjunardómstóll dóminn yfir B en mál A var felld niður þegar hann lést í maí 1998. Í desember sama ár vísaði hæstiréttur máli B frá.

Í áðurnefndum greinum var fjallað ítarlega um B. Greint var frá því hver hún væri, aldri hennar, starfi og fjölskylduhögum og hvernig sambandi hennar við A væri háttað. Með greinunum var birt mynd af henni. Umrædd tímarit voru ekki þau fyrstu sem greindu frá því hver B væri enda hafði þegar verið fjallað um hana í öðrum fjölmiðlum 7. janúar 1997.

Um vorið 1997 lögðu A og B fram kæru á hendur kærendum og óskuðu eftir opinberri rannsókn á skrifum þeirra um tilvikið frá því í desember 1996. Í kjölfarið var ákæra gefin út á hendur kærendum og voru þeir sakfelldir fyrir brot á friðhelgi einkalífs B. Þeir voru dæmdir til að greiða sekt og skaðabætur til B. Samanlagt var þeim gert að greiða rúmlega 22.000 evrur í sektir og skaðabætur. Í niðurstöðu sinni vísaði dómstóll til þess að B væri ekki opinber persóna. Ekki væri hægt að jafna henni við slíka þótt hún væri í sambandi við vel þekktan einstakling. Því væri ekki réttlætanlegt að fjölmiðlar greindu frá því hver hún væri. Einnig kom fram í dómsniðurstöðunni að sú staðreynd að annar fjölmiðill hefði þegar greint frá því hver B væri, réttlætti ekki eftirfarandi brot á friðhelgi einkalífs hennar. Að mati dómstólsins var frekari umfjöllun um einkalíf B til þess fallin að valda henni jafnvel enn meiri skaða og þjáningu. Því skipti ekki máli hver tilgangur kærenda hefði verið með birtingu greinanna. Það var því niðurstaða dómstóla að þeim hefði verið óheimilt að greina frá því hver B væri og að birta jafnframt mynd af henni.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu að með því að gera þeim að greiða svo háar fjárhæðir fyrir brot gegn einkalífi B væri brotið í bága við tjáningarfrelsi þeirra samkvæmt 10. gr. sáttmálans. Þeir vísuðu jafnframt til þess að með sakfellingu hefði einnig verið brotið gegn 7. gr. sáttmálans þar sem refsíákvæðin hefðu verið óskýr og óljóst hvort þau ættu við um háttsemi þeirra. Einnig vísuðu þeir til þess að umrædd ákvæði laganna skilgreindu ekki með fullnægjandi hætti umfang hugtaksins einkalíf í skilningi þeirra. Kærendur byggðu einnig á 1. mgr. 6. gr. sáttmálans þar sem áfrýjunardómstóll hefði ekki rökstutt með fullnægjandi hætti niðurstöðu sína og ekki hefði verið jafnræði með málsaðilum fyrir dómi þar sem saksóknari hefði haft greiðari aðgang að gögnum en þeir.

Niðurstaða

Dómstóllinn vísaði til fyrri dóma sinna um ákvæði finnsku hegningarlaganna sem kærendur kvörtuðu undan, með þeirri niðurstöðu að ákvæðin væru nægilega skýr og fyrirsjáanleg. Dreifing upplýsinga, aðdróttanir og umfjöllun um einkalíf fólks sem væri líklegt til að valda þjáningu teldist brot á friðhelgi einkalífs. Enn fremur væri undantekning ákvæðisins varðandi opinberar persónur álíka

skýr og fyrisjáanleg. Þrátt fyrir að lögin settu ekki fram ítarlega skilgreiningu á hugtakinu einkalíf væri ljóst af lögskýringargögnum með þeim að ávallt þyrfti að meta ítarlega nauðsyn þess að fjalla um einkalíf fólks. Ef vafi skapaðist um inntak hugtaksins hefði kærendum verið í lófa lagið að leita sérfræðiráðgjafar um umfang þess. Að sama skapi hefðu þeir geta látið hjá líða að birta umræddar greinar. Ekki væri hægt að líta fram hjá því að kærendur væru blaðamenn að atvinnu og gætu þeir því ekki borið fyrir sig vanþekkingu á inntaki hugtaksins einkalíf. Í því samhengi bæri að hafa í huga að siðareglur blaðamanna og aðrar leiðbeinandi reglur samtaka á þessu sviði væru strangari en hegningarlögin sjálf að þessu leyti, þó að slíkar reglur hefðu ekki stöðu bindandi laga.

Dómstóllinn vísaði hins vegar til þess að engar sönnur, né ásakanir, hefðu verið færðar á að kærendur hefðu mistúlkað aðstæður né verið í vondri trú. Að sama skapi hefðu engar vísbendingar gefið til kynna að þeir hefðu komist yfir upplýsingar um B með ólögumætum hætti. Það var rétt að B var ekki opinber persóna. Hún hefði hins vegar blandast inn í aðstæður sem hefðu valdið truflun á almannafæri fyrir utan heimili A, þekkt einstaklings sem hún hefði átt í nánú sambandi við. Því mætti segja að hún hefði verið á almannafæri þegar atvikið átti sér stað.

Dómstóllinn benti jafnframt á að almenningur hefði ákveðna hagsmuni af því að vita hver B væri í ljósi stöðu A og að teknu tilliti til hegðunar hans og möguleika hans á að halda áfram embættisstörfum sínum. Víða í fjölmiðlum var fjallað um atvikið sem átti sér stað fyrir utan heimili hans í lok árs 1996. Að auki hefði ítarlega verið fjallað um það í fréttabætti sem var sendur út á besta áhorfstíma á landsvísu þegar í janúar 1997. Kærendur hefðu því ekki verið þeir fyrstu til að greina frá því hver B væri.

Hvað varðaði fjárhæðirnar sem kærendum var gert að greiða B vísaði dómstóllinn til þess að henni hefðu þegar verið dæmdar umtalsverðar skaðabætur frá sjónvarpsstöðinni sem gerði þáttinn sem sýndur var í janúar 1997. Eftirfarandi sambærileg brot annarra aðila á einkalífi hennar vegna sömu atburða réttlættu ekki að henni yrðu dæmdar sömu fjárhæðir úr höndum þeirra. Þegar litið var til þess hversu alvarlegar afleiðingarnar voru fyrir kærendur með tilliti til aðstæðna í málinu sem væri að ræða þá var það einróma niðurstaða dómstólsins að brotið hefði verið í bága við 10. gr. sáttmálans en að ekki hefði verið brotið gegn 7. gr. hans.

Með vísan til 41. gr. voru kærendum dæmdar sameiginlega 22.000 evrur í skaðabætur, hverjum um sig 2.000 evrur í miskabætur og sameiginlega 5.000 evrur í málskostnað.